

سند معماری سازمانی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

با رویکرد استفاده حداکثری از فناوری اطلاعات

نسخه یکم (۱۴۰۲)

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایراندک)

IRANDOC.AC.IR

INFO@IRANDOC.AC.IR

۱- مقدمه

در عصر حاضر، فناوری اطلاعات به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل تحولات سازمانی شناخته می‌شود. استفاده از فناوری اطلاعات در سازمان‌ها، بهبود روند کاری، بهبود کارایی و افزایش بهره‌وری را با خود به همراه دارد. با توجه به چالش‌های رقابتی در بازارهای جهانی، سازمان‌ها باید به سرعت به تغییرات و تحولات در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات پاسخ دهند تا بتوانند رقابتی بمانند. فناوری اطلاعات توانسته است نحوه کارکرد سازمان‌ها را تغییر دهد. با استفاده از فناوری اطلاعات، می‌توان فرایندهای کاری را بهبود بخشید و به سرعت و کارایی در انجام کارها دست پیدا کرد. برای مثال، سیستم‌های مدیریت اطلاعات و نرم‌افزارهای مدیریت پروژه، بسیاری از کارهای دستی را کاهش داده و امکان ارائه خدمات بهتر و سریع‌تر را فراهم کرده است. همچنین، فناوری اطلاعات امکانات جدیدی برای تبادل اطلاعات و ارتباطات درون سازمانی و بین سازمان‌ها ارائه می‌دهد. با استفاده از این فناوری، می‌توان با سرعت و کارایی بالاتر، ارتباطات بین اعضای سازمان را بهبود بخشید و از همکاری بیشتر برای رسیدن به اهداف سازمانی بهره برد.

از سوی دیگر نگرانی از تحولات فناوری اطلاعات، به دلیل تأثیر قابل توجهی که بر سازمان‌ها و عملکرد آنها داشته است، برای مدیران سازمانی مهم است. در این راستا، سازمان‌های امروزی باید با توجه به تغییراتی که در نتیجه فناوری اطلاعات رخ داده است، معماری سازمانی خود را به گونه‌ای طراحی کنند که بتوانند در فضای به شدت رقابتی امروز زیست‌پذیر باشند. طراحی معماری سازمانی، به معنای ایجاد یک ساختار مرتب و هماهنگ بین بخش‌های مختلف سازمان و تعیین نقش وظیفه هر بخش، با هدف بهبود کارایی و افزایش توانمندی سازمان است. در فضای به شدت رقابتی امروز، سازمان‌ها باید به سرعت به تغییرات درخواست‌های مشتریان و بازار، و حتی تغییرات در فناوری، واکنش نشان دهند. به همین دلیل، سازمان‌های موفق، باید به سرعت و به شکلی منظم، بهبودهای لازم را در معماری سازمانی خود ایجاد کنند.

سند پیش‌رو، نسخه نخست سند معماری سازمانی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران با تمرکز بر استفاده حداکثری از فناوری اطلاعات است. هدف از تدوین این سند، تشریح معماری سازمانی پژوهشگاه ایرانداک و ترسیم جایگاه، نقش‌ها و مسئولیت‌های این سازمان است. در این سند نخست، به مفهوم معماری سازمانی و معرفی لایه‌های آن پرداخته می‌شود. سپس، اصول معماری سازمانی در ایرانداک بیان می‌شود. در ادامه، کمیته معماری سازمانی ایرانداک، ساختار تشکیل‌دهنده آن، نقش‌ها و مسئولیت‌های هر یک از اعضای این کمیته مورد بررسی قرار می‌گیرد. در نهایت، فرایند استقرار و پیاده‌سازی معماری سازمانی ایرانداک شرح داده می‌شود.

۲- مفهوم معماری سازمانی

معماری سازمانی رویکردی یک‌پارچه و جامع است که عناصر و جوانب گوناگون یک سازمان را با نگاه مهندسی تجزیه و تحلیل می‌کند و دربردارنده مدل‌ها، استانداردها، مجموعه مستندات، و کارهای اجرایی برای تحول از وضعیت کنونی به وضعیت مطلوب با محوریت فناوری اطلاعات است که به شکل یک چرخه تکرارپذیر اجرا و همواره توسعه و روزآمد می‌شود.

با توجه به پیچیدگی و گستردگی سازمان‌های امروزی، معماری سازمانی به عنوان یک رویکرد مهم در تحلیل و طراحی سازمان‌ها مطرح شده است. با استفاده از این رویکرد، عناصر مختلف سازمان، از جمله ساختار، فرایندها، داده‌ها و فناوری‌ها، به صورت جامع و یک‌پارچه مورد بررسی قرار می‌گیرند. با اجرای معماری سازمانی، سازمان‌ها قادر خواهند بود بهبود کیفیت خدمات، کاهش هزینه‌ها و افزایش کارایی را تجربه کنند. کاهش دوباره‌کاری‌ها و اشتباهات در اجرا، بهره‌وری بهتر و زیست‌پذیری بیشتر، قابلیت توسعه و گسترش‌های آتی، کاهش هزینه‌های پیاده‌سازی و توسعه و نگهداری، استفاده بهینه از زمان و منابع، و پیش‌بینی و آمادگی برای شرایط و تحولات آینده از کلیدی‌ترین مزایای معماری سازمانی هستند که سازمان‌ها باید به آن توجه داشته باشند.

به علاوه، معماری سازمانی به سازمان‌ها کمک می‌کند تا به صورت بهینه و منطبق با نیازهای خود، فناوری‌های جدید را پیاده کنند و از آن‌ها بهره‌مند شوند. در واقع، با بهره‌گیری از معماری سازمانی، سازمان‌ها قادر خواهند بود به شکلی هماهنگ و همراه با روند تکاملی فناوری‌های جدید، تغییرات موردنیاز را در ساختار، فرایندها و سیستم‌های خود ایجاد کنند. همچنین، معماری سازمانی از مزایای ارتباطی مؤثر نیز برخوردار است. با استفاده از یک مدل مشترک، کلیدی‌ترین جوانب سازمان به یکدیگر مرتبط و هماهنگ می‌شوند و این امر منجر به بهبود هماهنگی و افزایش تعاملات داخل سازمانی خواهد شد. در نتیجه، معماری سازمانی به عنوان یک رویکرد جامع و همه‌جانبه، برای بهبود کارایی و کیفیت سازمان‌ها و به حداکثر رساندن ارزش افزوده آن‌ها از اهمیت بالایی برخوردار است.

معماری سازمانی به عنوان یک فرایند پیچیده، شامل چندین مرحله مختلف است:

- در مرحله اول، باید سازمان را به صورت جامع بررسی کرد و درک دقیقی از عناصر آن به دست آورد. در این مرحله، ساختار سازمان، فرایندها، داده‌ها، افراد و فناوری‌های مورد استفاده باید به صورت جامع مورد بررسی قرار گیرند.

- مرحله دوم مرحله تحلیل و بررسی معماری فعلی سازمان است. در این مرحله، باید با استفاده از روش‌های مختلف تجزیه و تحلیل، مشکلات و نقاط ضعف موجود در سازمان شناسایی شود.
- مرحله سوم، طراحی و توسعه معماری جدید سازمان است. در این مرحله، بر اساس نتایج به دست آمده از مرحله قبل، معماری سازمانی جدید طراحی و توسعه داده می‌شود.
- مرحله چهارم، پیاده‌سازی معماری سازمانی جدید است. در این مرحله، معماری سازمانی جدید بر روی سازمان پیاده‌سازی می‌شود و به صورت عملی، توسط افراد سازمان به کار گرفته می‌شود.
- مرحله پنجم و آخر، مرحله نگهداری و بهینه‌سازی معماری سازمانی است. در این مرحله، به دنبال بهبود و بهینه‌سازی معماری سازمانی جدید، عملیات نگهداری و تعمیر سیستم‌های مورد استفاده صورت می‌گیرد.

معماری سازمانی به عنوان یک فرایند پیچیده، نیاز به هماهنگی و همکاری بین گروه‌های مختلف در سازمان دارد. برای اجرای موفق معماری سازمانی، معمولاً یک تیم معماری سازمانی تشکیل می‌شود که از اعضای گوناگون سازمان، شامل مدیران، مهندسان، تحلیلگران، و متخصصان دیگر تشکیل شده است. این تیم با همکاری و هماهنگی با گروه‌های دیگر در سازمان، برای توسعه و اجرای معماری سازمانی بهینه، از جمله تحلیل نیازهای سازمان، تدوین استراتژی و رویکردهای معماری، انتخاب فناوری‌ها و ابزارها، طراحی و پیاده‌سازی فرایندها و معماری داده، مسئولیت‌های اساسی را بر عهده دارند. افزون بر این، برای اجرای موفق معماری سازمانی، باید تمامی اعضای سازمان با اصول و مفاهیم معماری سازمانی آشنا باشند و به طور فعال در فرایند توسعه و پیاده‌سازی مشارکت کنند. همچنین، توجه به مدیریت تغییرات، آموزش‌های لازم برای تحول و تغییر، و ارزیابی و پیگیری مداوم برای اطمینان از اجرای موفق معماری سازمانی، از عوامل کلیدی برای تضمین موفقیت در اجرای معماری سازمانی است. بنابراین، می‌توان گفت که معماری سازمانی:

- مجموعه‌ای از اصول و استانداردهای همسو با هر لایه معماری را بیان می‌کند؛
- با تیم‌های فناوری اطلاعات در سراسر سازمان از طریق جوامع عملی معماری درگیر می‌شود؛
- رهنمودهایی را منتشر می‌کند که راه‌حل‌های مبتنی بر استانداردها و قابلیت همکاری را ارتقاء می‌دهد؛
- تأثیرات کلیدی فناوری در سراسر سازمان را بررسی می‌کند؛ و
- معماری را با پیشرفت فناوری تکامل می‌دهد.

۳- لایه‌های معماری سازمانی

لایه‌های معماری سازمانی، به عنوان یکی از مهم‌ترین مفاهیم در حوزه مدیریت سازمانی، طراحی و توسعه معماری و نیز بهبود فرایندهای کسب و کار مطرح هستند. در این مفهوم، معماری سازمانی به عنوان یک چارچوب شامل لایه‌های متفاوت به منظور شناسایی عملکردهای گوناگون سازمان و نیز پیوند بین آنها، تعریف می‌شود. بر پایه رویکردهای گوناگون، می‌توان لایه‌های متفاوتی در معماری سازمانی تعریف کرد. در اغلب مدل‌های معماری سازمانی، چهار لایه اصلی عبارتند از:

- لایه کسب و کار: شامل اهداف استراتژیک که راه‌حل‌های فناوری اطلاعات، نقش‌های تجاری، عملکرد کسب و کار، فرایندهای کسب و کار، و جریان اطلاعات کسب و کار را هدایت می‌کند.
- لایه داده: دربردارنده داده‌هایی است که باید جمع‌آوری، سازماندهی، و توزیع شود.
- لایه برنامه کاربردی: اجزای نرم‌افزاری و خدمات سازمانی را توصیف می‌کند.
- لایه فناوری: زیرساخت‌های فنی، شامل سیستم‌ها، شبکه، و سخت‌افزار را تشکیل می‌دهد. معماری فناوری شامل استانداردها، نظام‌ها و فناوری‌هایی است که عرضه امن تبادلات و اجرای کاربردهای کسب و کار را روی بستر نرم‌افزار پشتیبانی می‌کند.

برای اینکه ایرانداک به لایه‌های معماری سازمانی توجه کند و بهینه‌سازی رویکرد خود را برای پیاده‌سازی آنها داشته باشد، همواره یک نقشه کلی از ساختار و عملکرد سازمان خود دارد و بر اساس آن، به تحلیل و بررسی لایه‌های معماری مختلف می‌پردازد.

در این راستا، به منظور تضمین امنیت، ایرانداک از طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های امنیتی پیشرفته استفاده می‌کند که قابلیت شناسایی و جلوگیری از حملات مخرب را دارند. همچنین، ایرانداک به تجربه کاربری دقت می‌کند و برای بهبود آن، از رویکردهای متنوعی مانند طراحی کاربری و تجربه کاربری بهره می‌برد. در زمینه برنامه‌های کاربردی، ایرانداک از رویکردهای مدیریت پروژه و توسعه نرم‌افزار استفاده می‌کند تا به توسعه نرم‌افزارهای با کیفیت و با استفاده از معیارهای صنعتی دست یابد.

در میان‌افزار، ایرانداک از پلت‌فرم‌های متعددی استفاده می‌کند تا بتواند از امکانات و قابلیت‌های مختلف آنها بهره‌برد و بهینه‌سازی کند. در لایه تعامل، ایرانداک از رویکرد هم‌افزایی استفاده می‌کند تا بتواند با سایر سازمان‌ها و کاربران خود به خوبی همکاری کند. با توجه به اهمیت داده‌ها، ایرانداک از پایگاه‌داده‌های قدرتمند و قابل اطمینان استفاده می‌کند که قابلیت تحلیل داده دارند. لایه زیرساخت به عنوان یکی از لایه‌های معماری سازمانی ایرانداک، شامل تمامی سخت‌افزارها، سرورها،

سیستم‌های ذخیره‌سازی و دیگر ابزارهای فن‌آوری اطلاعاتی است که برای ارائه خدمات اصلی به کاربران در سطح سازمان مورد استفاده قرار می‌گیرند. در واقع، این لایه در سطح فیزیکی سازمان بوده و تمامی تجهیزات سخت‌افزاری و فضای مجازی که برای اجرای سیستم‌های نرم‌افزاری مورد استفاده قرار می‌گیرند، به این لایه تعلق دارند. لایه شبکه نیز به عنوان یکی دیگر از لایه‌های معماری سازمانی ایرانداک، شامل تمامی ارتباطات شبکه‌ای درون سازمان و خارج از سازمان در ایرانداک است. این لایه شامل اجزایی مانند شبکه‌های رایانه‌ای، اینترنت، فیروال، مسیریابی، سویچینگ، شبکه‌های بی‌سیم، ارتباطات از راه‌دور و دیگر ابزارهای مرتبط با ارتباطات شبکه‌ای است. هدف اصلی این لایه، ارائه ارتباطات داخلی و بین‌المللی درون سازمان و بهره‌برداری از ارتباطات بهینه‌شده، افزایش امنیت شبکه و ارائه پشتیبانی بهتر به کاربران و ذی‌نفعان ایرانداک است.

۴- اصول معماری سازمانی در ایرانداک

اصول یعنی قواعد و رهنمودهای کلی و پایدار که برای تصمیم‌گیری‌ها درباره معماری سازمانی در ایرانداک باید مورد توجه قرار گیرند. گفتنی است که این اصول از سند «چارچوب و روش‌شناسی معماری سازمانی»^۱ الگوبرداری شده‌اند.

- تطابق با قوانین و مقررات: کلیه تصمیمات و طراحی‌های معماری سازمانی در ایرانداک باید منطبق با قوانین و مقررات ملی، فراهی، و بخشی باشند.
- تقدم منافع ملی بر سازمانی: مجموعه تصمیم‌گیری‌ها و طراحی‌هایی که در معماری سازمانی در ایرانداک انجام می‌شود باید بر اساس تقدم منافع ملی و اهداف دولت بر منافع و اهداف ایرانداک باشد.
- تقدم منافع سازمان بر واحد: مجموعه تصمیم‌گیری‌ها و طراحی‌هایی که در معماری سازمانی در ایرانداک انجام می‌شود، باید بر اساس تقدم منافع و اهداف ایرانداک بر منافع و اهداف یک واحد یا حوزه باشد.
- تقدم یک‌پارچگی ذاتی بر اتصالات موردی: در ایرانداک، یک‌پارچگی در کسب و کار یا فناوری اطلاعات باید به صورت ذاتی در طراحی و معماری رعایت شود تا نیازی به ایجاد اتصالات موردی بین مؤلفه‌های غیریکپارچه نباشد.
- قابلیت استفاده مجدد: در ایرانداک، طراحی و پیاده‌سازی مؤلفه‌های معماری در کسب و کار یا فاوا باید مبتنی بر قابلیت استفاده مجدد (برای سایر حوزه‌ها، کاربردها، مخاطبان) انجام شود و از نگاه مقطعی و کوتاه‌مدت پرهیز شود.
- پارادایم سرویس‌گرایی: سرویس‌گرایی به عنوان الگویی که مبتنی بر تعریف مؤلفه‌های (سرویس) استاندارد قابل استفاده مجدد، کاربرمحور و انعطاف‌پذیر است، در همه دامنه‌های معماری سازمانی در ایرانداک باید مورد توجه قرار گیرد.

^۱ https://soea.sbu.ac.ir/resource/IEAF/FM/IEAF_F&M_V1.pdf

- امنیت و محرمانگی: معماری سازمانی در ایرانداک باید با رعایت سیاست‌ها و استانداردهای امنیتی و توجه به محرمانگی و سطوح دسترسی انجام شود، در این صورت نتایج معماری سازمانی موجب تقویب امنیت در همه دامنه‌های معماری (کسب و کار، اطلاعات و داده، نرم‌افزارهای کاربردی، و زیرساخت فناوری) می‌شود.
- افزایش بازدارندگی و کاهش آسیب‌پذیری: با توجه به شرایط خاص کشور، در معماری سازمانی در ایرانداک باید به مباحث پدافند غیرعامل در تمامی دامنه‌ها و موضوعات توجه ویژه شود.
- هم‌راستایی با برنامه راهبردی سازمان: همه فعالیت‌ها و خروجی‌های معماری سازمانی در ایرانداک باید هم‌راستا با برنامه راهبردی ایرانداک به عنوان سند بالادستی سازمانی و ورودی اصلی معماری، تدوین شود.

۵- کمیته معماری سازمانی در ایرانداک

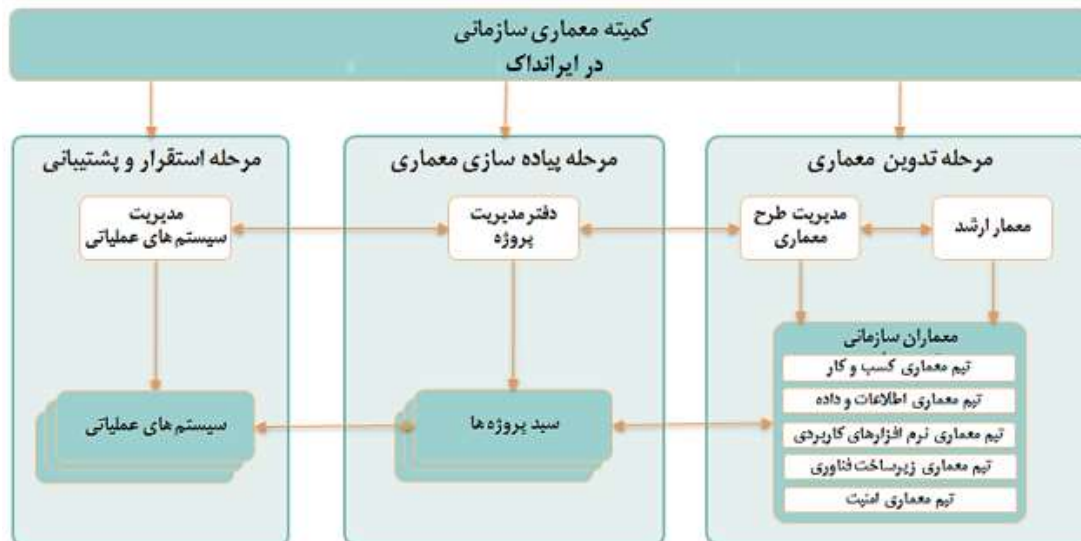
کمیته معماری سازمانی ایرانداک یک گروه تخصصی است که با هدف توسعه و اجرای چارچوب معماری سازمانی در پژوهشگاه تشکیل خواهد شد. این کمیته در تعریف، طراحی، پیاده‌سازی و ارزیابی ساختار، فرایندها، سامانه‌ها و منابع ایرانداک یاری‌رسان خواهد بود. ضرورت تشکیل این کمیته به دلایل زیر است:

- بهبود هماهنگی و همکاری بین واحدهای مختلف پژوهشگاه؛
- افزایش کارایی و کارآمدی فعالیت‌های پژوهشگاه؛
- حذف ابهام‌ها و تضادها در نقش‌ها و مسئولیت‌های سطوح مختلف مدیریت؛
- ارائه خدمات بهتر و سریع‌تر به کاربران و ذی‌نفعان پژوهشگاه؛
- تسهیل تغییرات و نوآوری‌های سازمانی در پاسخ به نیازهای محیط؛ و
- افزایش قابلیت اطمینان و امنیت سامانه‌های اطلاعاتی پژوهشگاه.

۵-۱. ساختار کمیته معماری سازمانی

کمیته معماری سازمانی در ایرانداک دارای ساختاری سه بخشی است که هر بخش وظیفه مشخصی را بر عهده دارد. بر پایه سند «چارچوب و روش‌شناسی معماری سازمانی»^۲، برای تبیین ساختار و حدود مسئولیت تیم مدیریت معماری سازمانی و تفکیک وظایف بین «برنامه‌ریزی و معماری» با «پیاده‌سازی و تأمین» و «استقرار و پشتیبانی»، شکل ۱ تهیه شده که شامل چهار بخش اصلی است. ایرانداک نیز از این رویکرد برای تشکیل کمیته معماری سازمانی بهره‌برداری خواهد کرد.

^۲ https://soea.sbu.ac.ir/resource/IEAF/FM/IEAF_F&M_V1.pdf

شکل ۱. ساختار تیم مدیریت معماری سازمانی در ایرانداک

۵-۱-۱. ساختار مرحله تدوین معماری

این مرحله که طبق روش توسعه معماری در قالب یک چرخه مستمر است منجر به تدوین فرآورده‌های معماری و تعریف پروژه‌های گذار (از وضعیت موجود به وضعیت مطلوب) می‌شود. نقش‌های مهم در این بخش شامل «معمار ارشد»، «مدیریت طرح معماری»، و «معماران سازمانی» (کسب و کار، اطلاعات و داده، نرم‌افزارهای کاربردی، زیرساخت، فناوری، و امنیت) است. افزون بر نقش‌های گفته شده که متولی معماری هستند، کارشناسان کسب و کار و مدیران ارشد نیز به عنوان بهره‌برداران و ذی‌نفعان معماری، مشارکت دارند.

۵-۱-۲. ساختار مرحله پیاده‌سازی معماری

این مرحله که طبق روش توسعه معماری برای مدیریت سبد پروژه‌های استخراج شده از مرحله قبل است، منجر به پیاده‌سازی معماری مطلوب می‌شود. نقش مهم در این بخش را دفتر مدیریت پروژه به عهده دارد.

۵-۱-۳. ساختار مرحله استقرار و پشتیبانی

این مرحله که مربوط به زمان پس از پیاده‌سازی سیستم‌ها و زیرساخت‌های فناوری اطلاعات در سازمان است، مسئولیت مدیریت و پشتیبانی سیستم‌های مستقر شده در سازمان را به عهده دارد. اگرچه مرحله استقرار و پشتیبانی به صورت مستقیم مرتبط با چرخه معماری نیست، اما در این بخش از جهت شفاف‌سازی ارتباط مراحل تدوین و پیاده‌سازی با زمان استقرار و عملیات آورده شده است.

۵-۲. نقش‌ها در کمیته معماری سازمانی

برای تشکیل کمیته معماری سازمانی از نمایندگان مختلف سطوح و واحدهای پژوهشگاه دعوت خواهد شد. این نمایندگان باید دارای شناخت و تجربه در زمینه‌های مرتبط با معماری سازمانی باشند و توانایی همکاری و ارتباط با سایر اعضا را داشته باشند. برخی از نقش‌های مهم در کمیته عبارتند از:

- رئیس کمیته: کسی که مسئول هدایت، نظارت، و ارزیابی فعالیت‌های کمیته است. این نقش را رئیس پژوهشگاه بر عهده می‌گیرد.
- معمار ارشد سازمان: کسی که مسئول تعریف، طراحی، پیاده‌سازی، و بروز رسانی معماری سازمان است. این نقش را رئیس مرکز فناوری اطلاعات و امنیت فضای مجازی ایرانداک بر عهده می‌گیرد.
- مدیر طرح معماری: شخصی است که مسئولیت مدیریت، کنترل، و هماهنگی پروژه‌های معماری را بر عهده دارد.
- کارشناسان فناوری اطلاعات: کسانی که مسئول بررسی، انتخاب، پشتیبانی، و اداره سامانه‌های اطلاعاتی پژوهشگاه هستند. این نقش را چند نفر از کارکنان واحد فناوری اطلاعات بر عهده می‌گیرند.
- کارشناسان فرایندهای کسب و کار: کسانی که مسئول شناسایی، تحلیل، بهبود، و استانداردسازی فرایندهای کسب و کار پژوهشگاه هستند. این نقش را چند نفر از کارکنان واحدهای مختلف پژوهشگاه و پژوهشگران مرتبط با این زمینه بر عهده می‌گیرند.
- کارشناسان حوزه‌های تخصصی: نفراتی که دارای دانش و تجربه در حوزه‌های تخصصی پژوهشگاه هستند و می‌توانند به تبادل دیدگاه‌ها، رفع چالش‌ها و همسوسازی منافع در زمینه معماری سازمان کمک کنند. این نقش را چند نفر از پژوهشگران، استادان، یا همکاران خارج از پژوهشگاه بر عهده می‌گیرند.

۵-۳. وظایف و مسئولیت‌های افراد در کمیته

برخی از مسئولیت‌های اصلی برای هر نقش در کمیته عبارتند از:

- رئیس کمیته: تعیین اهداف، برنامه‌ها و سیاست‌های کلی کمیته، تشکیل جلسات و تصمیم‌گیری در مورد موضوعات مهم، تخصیص منابع و بودجه لازم، ارتباط با سایر مدیران و ذی‌نفعان پژوهشگاه، گزارش‌دهی و ارائه نتایج.
- معمار ارشد سازمان: جمع‌آوری و تحلیل نیازها، خواسته‌ها و منافع سازمان، تعریف وضع موجود و وضع مطلوب معماری سازمان، طراحی و پیاده‌سازی چارچوب، مدل‌ها، استانداردها و ضوابط معماری سازمان، ارائه راهکارهای بهبود و نوآوری در سطح سازمان، ارزیابی و کنترل عملکرد و تطابق معماری سازمان با اهداف راهبردی.

- مدیر طرح معماری: نقش مدیر طرح معماری این است که برنامه‌ریزی، اجرا، و نظارت بر فرایند تدوین و پیاده‌سازی معماری سازمانی را انجام دهد. مدیر طرح معماری باید طرح معماری سازمانی را تعریف کند و تخصیص منابع، تشکیل تیم‌های کارشناسی، هماهنگی با ذی‌نفعان داخلی و خارجی، پایش و ارزیابی پیشرفت و کیفیت خروجی‌ها و حل مشکلات و چالش‌های پیش آمده را انجام دهد.
- کارشناسان فناوری اطلاعات (معماران سازمانی): شناسایی و بررسی سامانه‌های اطلاعاتی موجود و نوع ارتباط آنها با یکدیگر، انتخاب و پشتیبانی از سامانه‌های اطلاعاتی جدید با توجه به نیازهای سازمان، اداره و نگهداری زیرساخت‌های فناوری اطلاعات پژوهشگاه، حفظ و افزایش قابلیت اطمینان و امنیت سامانه‌های اطلاعاتی.
- کارشناسان فرایندهای کسب‌وکار (معماران سازمانی): شناسایی و تحلیل فرایندهای کسب‌وکار موجود در پژوهشگاه، بهبود و استانداردسازی فرایندهای کسب‌وکار با استفاده از روش‌های مناسب، همکاری با کارشناسان فناوری اطلاعات در جهت همسوسازی فرایندهای کسب‌وکار با سامانه‌های اطلاعاتی، پایش و بهینه‌سازی عملکرد فرایندهای کسب‌وکار.
- کارشناسان حوزه‌های تخصصی: ارائه دیدگاه‌ها، پاسخ به پرسش‌ها، رفع چالش‌ها و همسوسازی منافع در حوزه تخصص خود، همکاری با معمار سازمان در تعریف نقش حوزه تخصص خود در معماری سازمان، و پشتیبانی از پژوهشگاه در طراحی و اجرای طرح معماری سازمانی.

۶- برنامه ترویج و استقرار معماری سازمانی در ایرانداک

بی‌تردید، ترویج و استقرار معماری سازمانی در ایرانداک نیازمند برنامه‌ها و طرح‌هایی منظم و سازمان‌یافته است تا موفقیت معماری سازمانی در ایرانداک تضمین شود. به شکل کلی، برنامه ترویج و استقرار معماری سازمانی در ایرانداک در بردارنده چهار گام کلیدی است (شکل ۲). گفتنی است که این برنامه از سند «چارچوب و روش‌شناسی معماری سازمانی»^۳ الگوبرداری شده است.

شکل ۲. برنامه ترویج و استقرار معماری سازمانی در ایرانداک

^۳ https://soea.sbu.ac.ir/resource/IEAF/FM/IEAF_F&M_V1.pdf

ضوابط فنی و اجرایی استقرار معماری سازمانی: این گام شامل تعیین تکالیف، الزامات و مسئولیت‌های واحدها و بخش‌های مرتبط ایرانداک در زمینه طراحی و پیاده‌سازی معماری سازمانی است. این گام با هدف هدایت مؤثر واحدها و بخش‌های گوناگون ایرانداک برای اجرای معماری سازمانی و همچنین نظارت و پایش بر عملکرد آنها در این زمینه انجام می‌شود.

ظرفیت‌سازی و توانمندسازی: برنامه حمایتی در جهت ظرفیت‌سازی، توانمندسازی، و فرهنگ‌سازی برای ذی‌نفعان موضوع اعم از افراد، واحدها، گروه‌ها، و دیگر ذی‌نفعان انجام می‌شود. این گام با هدف افزایش سطح دانش، توانایی و تمایل ذی‌نفعان برای شناسایی، تدوین، پذیرش و پشتیبانی از معماری سازمانی در ایرانداک انجام می‌شود.

ارزیابی معماری سازمانی: ارزیابی طرح‌ها و نتایج پیاده‌سازی معماری سازمانی در ایرانداک از جهت پایش میزان پیشرفت دستگاه در معماری سازمانی از مسائل مهم در این گام هستند. این گام با هدف پایش میزان پیشرفت، کیفیت و اثربخشی طرح‌های معماری سازمانی و همچنین شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید در این زمینه انجام می‌شود.

بروزرسانی معماری سازمانی: بروزرسانی دوره‌ای مؤلفه‌های چارچوب براساس نیازمندی‌های جدید ایرانداک و تغییرات دانش و فناوری در جهان از مسائل کلیدی این گام هستند. این گام با هدف همگام‌سازی چارچوب معماری سازمانی ایرانداک با نیازهای جدید و تغییرات دانش و فناوری در جهان انجام می‌شود.